

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**In D. Petri Apostoli Epistolam Vtranqve, Heinrychi
Bullingeri Commentarius**

Bullinger, Heinrich

Tigvri, 1534

Cap. IIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36052

nere, ne sacrilega ingratitude uel redemptionis gloriam tribuamus rebus alijs, uel istam rapiamus in peccandi licentiam & omnium scelerum prætextum.

Cum igitur Christus passus sit pro nobis carne, uos quoque iuxta eandem cogitationem armemini: qui enim partiebatur in carne, destitit à peccato, in hoc ut iam non concupiscentijs hominum, sed uoluntati dei quod super est in carne tempus uiuat.

Hic demum absoluit quod in 3. cœperat cap. Quod autem dicit tale est, Cū dux et author uite nostre Christus per uarias afflictiones in regnum patris introierit, cumque tolerantie armis deuicerit aduersarios, æquum est, ut paribus ad hanc pugnam armis cingamini. Frequens autem est allusio in sacris ad militiam armaque militaria. Vita enim hominis aliud non est quam militia super terra. Quod uero dicit Christum carne passum, Christus carne passus. mysterio & ratione non caret. Constat enim unica Christi persona natura duplici, diuina et humana, quarum quæque suum retinet ingenium. Iuxta diuinitatem æternus & immortalis est. Iuxta humanitatem passibilis & mortalis est. Petrus ergo, Christus, ait, carne passus est. Sed ea de re exactius disseruere ueteres qui Nestorij & Eutychis blasphemijs responderunt. Cum uero in Christo omnes thesauros nobis dederit pater

caelestis, non tantum ad patientiam hortatur Christi exemplo, sed et ad uitae innocentiam, quo iam sequentia pertinere uidentur, Quod qui patiebatur in carne, desinit à peccato, in hoc, ut iam non concupiscent. &c. Quae sententia ab alijs sic est exposita, Qui in carne affligitur cessat à peccato, ut Petrus hac exposuerit afflictionis et patientiae fructum. Caterum ipse crediderim primum membrum adhuc referri ad Christum, Graece sic legitur, ὅτι ὁ παθὼν ὑπὲρ ἡμῶν ἵνα ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀμαρτίας, id quod libentius interpretarer ad idoma linguae Hebraeae, Quoniam qui patiebatur in carne quiescere aut cessare fecit peccatum. Ut intelligamus morte Christi deletum esse peccatum, non ut non sit in carne nostra, sed ne reliquum gratiae tempus in quo nobis in hoc mortali uiuendum corpusculo carni et affectibus impenderemus, sed uoluntati dei. Opposuit itaque pulchra antithesi concupiscentijs hominum, uoluntatem dei. Concupiscentiam uero hanc paulo post ethnicam uoluntatem uocat, et per partes siue officia ac fructus subiectos, qualis sit exponit. Et Paulus in 1. ad Thessal. 4. cap. Hæc ait, est uoluntas dei, sanctificatio uestra, ut abstinatis à scortatione, et sciat unusquisque uestrum uas suum possidere cum sanctificatione et honore, non cum affectu concupiscentiae, quemadmodum et gentes quae non nouerunt deum, &c. Plura ad Roma. 6. et 8.

Sat enim est nobis quod antea actio ui

tæ

Christiani
peccatis
mortui.

tā tempore uoluntatem gentium patra
uerimus, cum uersaremur in lasciuijs,
concupiscentijs, uinolentijs, comessa-
tionibus, compotationibus, & abomis
nandis simulachrorum cultibus.

A tempore & antea bti argumentans adhortatur
ad uitā nouitatem. Satis aliās ait, superq; satis flagitio-
rum designatum iam olim cum Christi synceram do-
ctrinam nesciremus: at posteaquā docti sumus ita nos
per Christum à peccatis esse lotos, ut posthac studea-
mus innocentiæ, æquum est ut uoluntatem ethnicam,
id est mores uitæ pristinae, hoc est impiæ abnegemus.
Simul autem per partes & synatrismon exponit quæ
fit uoluntas ethnica, quam nimirum antithesi quadam
opposuit uoluntati Dei: de qua supra mentionē fecit.
Reliqua omnia satis sunt exposita, nisi illud forsā uī
deatur annotandū, ἄσέλγησιν alibi poni pro ἀσέλ-
γεια, luxu & petulantia. Budæus in Com. ling. Græc.
ex Cyrilli & Aeschinīs authoritatē pro libidine &
obscenitate stuprorumq; flagitiosa consuetudine ex-
posuit. Breuiter per lasciuiā omnem intellexit Petrus ^{Ezech. 16}
luxum obscenitatem & libidinem procacem. Subiun- ^{& 22.}
guntur & alia tria insignia quidem uitia, ὅτι οἰνο-
φλυγία, κώμοις, πότοις. Ea interpretes uertit, ^{Isaie 4.}
In uinolentijs, comestationibus, compotationibus. Pri- ^{Ephes. 5.}
mum significat morbum quendam & animum dedi-

tum uino nugis & petulantia, quae comitantur uini
 studium, ut est apud Plinũ in 14. cap. 22. Secundum
 significat uinolentiam & commestationem quidem
 sed multum quidem leuitatis habentem. Comus enim
 nocturnarum saltationum habetur Deus, cuius mystæ
 probe poti & coronati noctu cum facibus & instru-
 mentis musicis ad amicarum fores prodibant saltatũ.
 Tertium inexhaustam illam notat ingluuiem eorum
 qui ad numerum bibunt. Fœdum illud omnibus quidẽ
 sæculis & apud omnes uitium, hodie apud Germanos
 miseris summo in pretio haberi cœpit. Porrò idolola-
 triæ epitheton addidit haud suaue, nephariã enim illã
 siue abominabilem cognominauit. Rationem ostendi-
 mus in Act. apost. & 1. cap. ad Rom. adeoq; & in
 locis alijs multis, Lex ipsa Deut. 7. idola omnis gene-
 ris, quae uidelicet prostituuntur ad cultum, execrans
 habet: De idolo nil inferes in domum tuam, ne fias ana-
 thema sicut & illud est. Quasi spurcitiã detestabe-
 ris & uelut inquinamentum ac sordes abominationi
 habebis, quia anathema est. Multò igitur minus conue-
 nit, ut qui nomina Christo dedimus, idololatriam de-
 fendamus. Idololatriam uoco idolorũ siue simulachro-
 rum cultum. Iam uero nemo nescit quid ad cultũ perti-
 neat, & quanto studio quantis impensis à nobis colan-
 tur idola, sed de his alibi.

Idolola-
 tria.

Atque id absurdũ illis uidetur quod
 non

nō accurratis unā cū ipsis in eandem luxuriositatem, quide uobis male loquuntur, sed reddent rationē ei qui paratus est iudicare uiuos & mortuos.

Occupatio est. Scio, ait, quid odij morum dissimilitudo uobis sit conflatu-^{Pœnitentē uitam irrident impij.} apud Gentes, quibus cum haetenus conuenit uobis, dum socij essetis turpitudinis sue: at nunc cum frugalitate & sanctimonia temperantiaq; uitæ illorum uidemini damnare luxum prodigalitatem & intemperantiam immundam, nil mirū si obtrectant uobis, turpiora impingentes scelera. Videas enim uel hodie helluones quosdam pœnitentibus nunc quidem & euangelicam sinceritatem profitentibus, olim uero crapulæ illorū socijs, impingere heresim, blasphemiam, Dei et fidei sanctæ odium atq; abnegationem, hoc duntaxat nomine quod pro more nolint posthac scortari, alea ludere, commessari, computare, stipendia ambitiosorum regum sequi. Notū enim est istorū dicterium, *Er was ouch etwan ein güt gsell / ietz hatt in dz nürw fäzzerisch ding ouch verfür.* Sed non est, inquit, Petrus, ut horum conuitijs aut odijs cōmoueamini, aut mutuis conuitijs calumniam à uobis repellatis. Habebunt enim iudicem suū, nempe eum qui aliquando iudicaturus est uiuos & mortuos, qui redditurus est unicuiq; secundum opera sua. Consolatur itaq; Petrus pœnitentes à pœna &

præmio. De iudicio futuro non est hic dicendi locus. Plura in prophetis, Daniele in primis, & in Paulo 2. Thes. 1. & 1. Thes. 4. item 1. Corinth. 15. Quod

Pœna im-
piorum, ad locum attinet præsentem, illud dicit: Impij iudicabuntur, id est æternis mancipabuntur supplicijs, uos autem si ita in fide cœpta & integritate ac temperantia uitæ perrexeritis ad finē usq; , à morte quidem corporea uiuent anime uestre in Deo, at ad iudicium futurum resurgent simul & corpora uestra, ut deinceps anima & corpore æternum uiuatis, illi porro anima & corpore æternum ardeant.

Daniel. 12.
Matth. 13.
& 25.

Nam in hoc mortuis quoque prædicatum est euangeliū, ut iudicentur quidem secundum homines carne, uiuant autem iuxta Deum spiritu.

Descendit
ad inferna

Alia est occupatio. Atqui Gentes iudicium fore nō credunt. Petrus itaq; probat Christum tam uiuos quā mortuos iudicaturum, Ad hoc enim mortuis quoq; annuntiatus est (sic enim interpretamur Græcam uocem εὐαγγελίου) ut iudicentur quod ad carnem attinet uulgari more, quo iudicabuntur omnes homines, spiritu uero per deum uiuant. Hic initio audimus Christum mortuis nuntiatiū esse. Quod quid aliud est, quā illis innotuisse Christum, animarū salutem aduenisse, atq; mortis pretio eos quoq; redemisse, qui olim in fide & Abrahæ excedentes hætenas in beatorum carcere
sive

siue societate ad satisfactionem Christi domini deten-
 ti sunt? Ut nunc liquido uideamus Petrū superiori ca-
 pite profopopœia esse usum. Equidem nobis quoque
 indies nuntiatur Christus, imò ad nos descendit Chri-
 stus, interim nemo putat uel corpus, uel animam illius
 descendere. Spiritu enim descendit, spiritu & uirtute
 nobis adest: ita & ad inferos, id est, mortuos quondā
 descendit. Quocirca articulus ille fidei nostræ ex hoc
 Petri loco desumptus, alium sensum non habet quā
 eum quem hoc loco exponit Petrus: interim uero per
 eandem profopopœiam suffiguratus est. Cæterum si
 quis omnino contendat etiam animam Christi ad pa-
 tres descendisse sanctos, non magnopere (ut & in 2.
 Acto. cap. testabamur) reclamabimus: interim uero
 istam sententiā, ut quæ Petri uerbis eruta uideatur ex-
 pendendam propono lectoribus æquis, qui nescire nō
 possunt, animam Christi tutelæ patris creditā, in cœ-
 los isto triduo fuisse receptam. Id enim gaudij pollice-
 batur latroni dicens, Hodie mecum eris in paradiso,
 utiq; in cœlorum regia, ad quam simul omnes beato-
 rum animæ, hostia in cruce consummata, ilicò euola-
 runt, cum & corpora quorundam sanctorum in san-
 cta urbe resuscitata apparerent multis, atq; ea ipsa ho-
 Math. 27.
 ra apparerēt qua Christus expirauerat, in apertū pro-
 fecto argumentū, quod hac unica filij Dei hostia mor-
 tui iam iam sint uiuificati inq; sedes beatas unā cum

Resurrex-
tio mor-
tuorum &
iudicium.

Christo recepti. Et quia quæri poterat quomodo pro-
dierint ex carcere beatorum animæ, amicti corpore
an pura spiritus substantia? iterum per occupationem
dicit Petrus, iudicabitur quidem & eorum caro, qui
Christo uictore liberati sunt, tunc cum omnis caro, id
est omnes homines iudicabuntur: interea uero animæ
eorum in Deo per Christum uiuunt & letantur. Quo
simul & rei summam probauit, nempe Christum iudi-
caturum uiuos & mortuos. Dixit enim beatorum car-
nem non resurrexisse. Quod si non resurrexit, con-
sectaneū est, quod publico iudicanda sit iudicio, pro-
inde sit futurum iudicium: & immortalitatem anima-
rum & corporum resurrectionem asseruit. Locus
est omnino egregius, qui summa religionis nostræ my-
steria, & consolationem fidelium maximam continet,
quocirca diligenter notandum censeo. Certè multæ
hoc confutantur hereses. Confutantur & illi qui ani-
mas corporibus exutas dormire somniant, & qui re-
surrectionem corporum floccifaciunt.

Anima im-
mortalis.

Omnium fi-
nis imminet.

Porro rerum omnium finis imminet.
Ne obijcerent, Ne tu Petre suauis es qui ad iudi-
cij diem, terminum sanè quàm remotissimum reijcis o-
mnia. Id plerique suscipient grato animo dummodo in
presentiarum uoluptate liceat uiuere. Respondet, Ut ut
illi presentibus afficiantur rebus, hoc tamen certum est
omnium rerum ut uicissitudinem esse, ita finem quoque
imminet

imminere. Peritura igitur ea sunt, quæ illi imprudenter sanè mirantur: at æterna sunt quibus nititur Christiani. Elegans huius generis extat Plutarchi sententia de pueris instituendis, ΕΙΣΥΜΗ ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΕΣ ΟΣΙΩΝ Ο ΒΙΟΣ, id est, Temporis punctum est omnis uita. Item alibi, Cum exiguum uitæ tempus datum sit hominibus, somnus uelut fœnerator dimidium eius aufert. Plura de breuitate rerum omnium ipse Petrus dicet in 2. cap. 3.

Sitis igitur sobrii & uigilantes ad orandum.

Occasione accepta à iudicio, sicut Christus alias ^{Vigilia & oratio.} saepe, ita Petrus quoque ad sobrietatem uigiliam & orationem animat. Notissimus est locus Matthæi in 24. & apud Lucam in 21. de hac ipsa sobrietate uigilia et precibus, tam clare scriptus ut huius loci possit esse commentarius. Eras. in Annotationibus monuit uicq; Grecis utrunq; & uigilare & sobrium esse significare. Apostolos uero peculiariter ista tria coniungere, sobrietatem, uigiliam & orationem: ut sobrietas opponatur luxui & crapulæ, uigilia somnulentia & inertia, Vigilia tractæ sunt à re militari. Arma militie nostre spiritualia, aduersarij carnalia sunt, Ephes. 6. Victoria nobis confertur cœlitus, unde nobis indefessis precibus petendum auxiliū, ne hostis potentissimi strategematis delusi succumbamus: expellenda è pectoris nostri uallo, quæ ille ad expugnationem nostri arripere potest, ea sunt crapula, ira, libido, cogitationes uas.

nae et noxiae, et si quid aliud est huius generis. Sic enim uerum institueris ieiunium, ueras uigilias et preces, non eas quidem quas comenti sunt superstitiosuli harpygae, aut quibus monachi et sacrifici hactenus Antichristo duce penu nostrum granaria et arcas expugnauere nummarias, sed gratuitas Dei et integritatis nomine susceptas, non hypocriticas, sed ueras.

Ante omnia uero charitatem inter uos uehementem habetote. Nam charitas operiet multitudinem peccatorum. Hospitalis estote erga uos inuicem, sine murmurationibus.

Quia Charitas uera innocentiae et omnium officiorum uita et spiritus est, in primis commendat Charitatem Petrus. Charitatem uero non quamuis, sed intentam siue uehementem ardentemue, quam alibi uocauit carentem furo. Est enim et simulata charitas, manifesta inuidia pestilentior. Paulus ad Colloss. 3. charitatem *σώσεσ μοι τελειότητος*, uinculum inquam perfectionis cognominat. Et Petrus uim et effectum eius non minori euidencia explicans, Charitas ait *καλύψει* operiet siue obteget atque sopiet peccatorum multitudinem. Nam sensus est, si charitatem seruaueritis inter uos mutuam, tum citra negotium totam euita ueritis scelerum turbam. Nam ut *φιλαυτία*, omnium scelerum parens est et uirtutum pestis, ita *ἀγάπη* omnium

omnium uirtutum origo, & uitiorum propulsatrix est. Paulus enim, Dilectio, ait, proximo malum non operatur, Consummatio itaque legis est dilectio. Alij hunc Petri locum detorsunt ad satisfactionem, quasi charitatis opera deleant peccata nostra: sed ea quidem expositio merito passionis dominicæ multum derogat. Si enim ex nobis est satisfactio, iam Christus frustra passus est. Charitati affinis est Hospitalitas, proinde hanc adiungit, & in hac comprehendit omnia alia Christianorum officia, siue misericordiae opera. De quibus Christus apud Matth. in 25. Illa porro omnia debent esse spontanea ac proficisci ex pectore non diffidit sed facili & beniuolo. Hilarem enim datorem requirit Deus 2. Corinth. 9. Plura ad Hebræ. 13.

Hospitalitas.

Metalepis. Nemo murmurat, nisi quid faciat inuitus.

Ut quisque accepit donum ita alius in alium illud ministrat, ut boni dispensatores uarię gratię dei. Si quis loquitur, loquatur ut eloquia Dei, si quis ministrat, ministret tanquam ex uirtute, quã suppeditat Deus, ut in omnibus glorificetur Deus per Iesum Christum, cui est gloria & imperium in sæcula sæculorum, Amen.

Iam cum uaria sint dona & in immensum se extendant charitatis officia, Petrus uno uerbo omnia complectens generalem tradit regulam qua singula digne

Scopus omnium satisfactionum.

COMMENT. IN I. EPIST.

administrentur, Vnusquisq; ait, donum sibi à Deo datum uelut dispensator bonus ac fidelis in gloriam dei, & utilitatem proximi distribuat. Pro in gloria dei et amor proximi scopus est omnium humanarum functionum. Multa in ecclesia oboriuntur dissidia ob donorum diuersitatem atque abusum, dum alter alterum superare contendit, dum id sibi quisque cum fastu & aliorum cōtemptu arrogat, quod re uera Dei est, ipsi uero in hunc usum à Deo collatum erat, ut prodesset plurimis. Petrus ergo donis excellentibus præditos, uocat dispensatores, nō dominos. Donaq; ipsa uaria esse dicit, ne quis sibi displiceat si minus uideatur assequutus, uel nimium tribuat si egregijs donis præcellat. Omnia enim dispensat dominus sapiens, ut ipsum agnoscamus, & ijs utamur ad ædificationem ecclesiæ sue. Copiosiora his habes ad Roma. 12. item 1. Corinth. 12. & Ephes. 4. Porro omiſſis donis & functionibus reliquis, ne lectorē oneraret grauius, duas præcipue per distributionem perstringit, prophetiam & magistratum, quod plurimum momenti habeant si hærite ad-

Propheta ministrentur. Paraphraſtes prius illud de prophetia membrum breuiſſime ſimul et appoſitiſſime ſic exponit. Si cui contingit doctrina ſacra, ſi cui donum eruditæ linguæ, non abutatur ad queſtum, ad faſtum, aut inanem gloriam, ſed ad proximi ſalutem Chriſtiq; gloriam. Sentiant auditores eſſe dei ſermones, non hominum,

num, & eum qui loquitur nihil aliud esse quam orga-
 num diuinae uocis. Peccant igitur & multis nomi-
 bus execrandi sunt qui titulo Theologico gloriantur
 & doctores Christiani uideri uolunt, sed humana in-
 terim commenta imprudentioribus obtrudunt. Ni-
 hil in ecclesia aliud tradendū tractandūue erat quā Ioan. 10.
 uerbum Domini purum. Posterius membrum Græcè Magistratus.
 significantius est, ἡ τῆς διακονῆς, ὡς ἑξῆς ἔστι
 ἢς χορηγῆ ὁ θεός, id est, Si quis ministrat (ita anima-
 tus sit) ut ex ui ea (præsit aut administret) quam sup-
 peditat Deus. Id est, magistratus non suo robore niti
 debet, id quod tyranni solēt, sed meminisse debet quod
 minister Dei est, qui iustus est & iustitiam ac æquita-
 tem amat, in his ergo constans & fortis sit: præsit in-
 quam & imperitet uolo, sed secundum uoluntatē &
 robur Dei, nō secundum affectus humanos. Non enim
 terrori esse debent principes bonis, sed malis. Nam ul-
 tores sunt ad irā ijs qui male faciūt. Damnantur ergo
 hic à Petro qui uel fontes non plectunt, uel innoxios
 non asserunt de nocentium tyrannide. Præfuerūt po-
 pulo Dei Dauid, Ezechias, Iosias & multi alij uiri san-
 cti, sed in uirtute quam Deus suppeditat. Alij hunc lo-
 cum exposuerunt de quibusuis functionibus quas sic
 administrari uelit Petrus, ut nemo sibi uindictæ autho-
 ritatem, sed quisq; Deo transcribat, qui uim & robur
 suppeditet, ut efficaciter obeat quod agit. Breuiter, in

omnibus officijs ut proximi salus ita dei gloria in primis est spectanda. Deo enim per Christum omnis debetur gloria semper.

Charissimi ne miremini dū per ignē exploramini, quę res ad experimentum nostri fit, perinde quasi nouum aliquid uobis obtingat, imò in hoc quod cōsortes estis afflictionū Christi gaudete, ut in reuelatione quoque glorię eiusdem gaudeatis exultantes. Si probris afficiamini in nomine Christi, beati estis, quoniam gloria & spiritus dei super uos requiescit. Iuxta ipsos quidē maledictis afficitur, iuxta uos autem glorificatur.

Patientia. Cyprianus hunc locum in epistola 4. libri sexta, reddit ad hunc modum, Charissimi nolite mirari ardo rem accidentem uobis qui ad tentationem uestrā fit, ne excidatis tanquam nouum uobis contingat, sed quoties communicatis Christi passionibus per omnia gaudete ut & in reuelatione facta claritatis eius gaudentes exultetis. Si impropertur uobis in nomine Christi, beati estis, quia maiestatis & uirtutis Dñi nomen in uobis requiescit. Hęc ex Cypriano non abs re annotauimus. Sunt enim in hac uersione multa quę ad expositionem faciunt uersionis uulgatę. Iam uero transit ad Patientiam de qua per superiora sæpius dicere cęperat

perat, hic omni adhibito studio argumentis non contemnendis ad ipsam hortatur. Principio orationem figurat allegoria, dum nos auro, persecutionem siue afflictionem igni assimilat. De qua re dictum in cap. 1. Deinde argumentatur à causa, dum affligi nos docet, non ut perdamur, sed ut probemur. Cruce enim probantur corda & fides sanctorum, sicut eodem cap. 1. exposuimus. Porro ab exemplo et premio post hæc argumentans dicit, illud neque nouum neque durum uideri debet, quod in omnibus ab origine mundi sanctis uiderest, quod in ipso nuper Christo domino præcessit, quod denique in tantam subuehit gloriam. Omnes enim prophete sancti indigna ab impijs perpeſsi, ipsum dominum Iesum uerum dei filium, in passionibus habere consortem. Sed illud hic per amcenum est, quod quæ hic cum Christo patiuntur, cum eodem & glorificantur. Paulus enim, Certus sermo est, ait, si commortui sumus & conuiuemus, si sufferimus et conregnabimus. Tantum ergo abest ut propter afflictiones nobis dolendum aut metuendum, ut potius si sapimus, exultandum sit. Maximum enim est consortem esse afflictionem filij dei. Maximum est certum esse de uita beata, ad quam unà cum Christo rapiaris, ubi cursum huius uite breuem absolueris foeliciter. At durum uicissim est, ais, conuiujs proſcindi, probris affici & aeterna comaculari ignominia etiã apud posteros, idque propter

Roma. 7.

Roma. 8.

COMMENT. IN I. EPIST.

Christū, dum scilicet mihi de iusta causa bene cōsciū sum. Atqui hoc nomine maxime beati estis, respondet Petrus, modo non ob malefacta, sed ob nomen Christi affligamini. Nec enim est quod timeamus iniuriā aut ignominiā uel in nobis hæsuras uel in ignominiā Christi cessuras. Nam gloria & spiritus dei super nos requiescit. Id est, id quidem nobis in gloriam, Deo uero in laudem cedit. Sequitur enim sententia quæ hanc ita exponit. Tametsi enim & ipsa religio & nos ipsi maledictis afficiamur, attamen & nobis ipsis, utpote in quibus est spiritus ueritatis, & de religione ipsa nobis bene conscij sumus: ut nunc neq; pijs neq; pietati contumeliæ aut calumniæ impiorum quicquam officiat. Quibus interim peccant, nō modo in nos sed in ipsum Deum, cui suo tempore commeritis dabunt poenas.

Non ignominia, sed spiritus gloriosus super nos requiescit.

Ne uero quis uestrū affligatur ut homicida, aut fur, aut facinorosus, aut qui alienis inhiet. Porrò si ut Christianus affligitur aliquis, ne erubescat, imò gloriificet Deum in parte hac.

Affligi propter scelera:

Commodum afflictionis causas restringit, ne quis omnem protinus afflictionem crederet esse sanctam. Non omnis afflictio laudē meretur, nec cruciatus quis martyrem facit, sed causa iusta, æqua, uera & bona. Nolim ergo uos, ait, pati ob malefacta. Qui enim ob furtum, cædem, seditionem, rapinā, aut dolum malum,

tum, deniq; ob malefium quoduis supplitio afficitur
 nil habet quod gloriatur. Nam commeritas pendit pœ-
 nas. Nemo tamen ei aditum ad æternas sedes præclu-
 dit, modo patienter ferat quod commeruit & in ue-
 ra in Christum fide excedat. Ceterum si quis Christia-
 nus cum sit, ob nomen Christi et iusta de causa affligi-
 tur ab impijs, non est quod pudeat supplitij, quin po-
 tius laudet Deum qui per hæc temporarias afflictio-
 nes ad æterna ducit gaudia, atq; ita quoq; in hæc ter-
 ris conformem reddit imagini filij sui, qui & ipse per
 multas afflictiones ingressus est regnum patris. D. Au-
 relius Augustinus huic Petri loco maxime innixus Do-
 natistarum martyrium miris uiribus expugnat, cuius
 uerba si ascripsero non ingrati me lectori rem spe-
 ro facturum. Ea uero contra Petiliani epistolâ cap. 17.
 ad hunc modum habent. De persecutione autem
 uestra querela sedabitur si cogitetis et intelligatis pri-
 us non omnem persecutionem esse culpabilem, alio-
 qui non laudabiliter diceretur, Detrahentem secreto
 proximo suo hunc persequer. Nam quotidie uide-
 mus & filium de patre tanquam de persecutore suo
 conqueri, & coniugem de marito, & seruum de do-
 mino, & colonum de possessore, & reum de iudice,
 & militē uel prouincialem de duce uel rege: cum illi
 plerunq; ordinatissima potestate sibi homines subdi-
 tos per terrorem leuiarum pœnarum à grauioribus

Aug. con-
 tra Donas-
 tistas.

malis prohibeant atq; compescant: plerunq; autem à bona uita & à bonis factis minando & seuuendo deterrant. Sed cum à malo & illicito prohibent, correctores & consultatores sunt: cum autem à bono & licito, persecutores & oppressores sunt. Culpantur etiam qui prohibent à malo, si modum peccati modus coërtionis excedat. Item iure culpandi sunt qui turbide atque inordinate in eos coërcendos insiliunt, qui

**Hæc legis
te uos ana
baptistæ.**

nulla si bi lege subiecti sunt. Et paulò post, Si iam uos sine tumultu animi, sine turbulenta contentione, sine amaritudine odiorum consideretis diligenter ea, quæ contra uos reges nostræ cõmunionis constituunt, quæ causa patiamini. Et si uos in ecclesia Christi esse inuenieritis, gaudete & exultate, quia merces uestra multa est in cœlis. Vos enim tanquam martyres coronamini: illi autem tanquam persecutores martyrum iudicantur. Si autem uos contra ecclesiam Christi altare erexisse, & à Christiana unitate, quæ toto orbe diffunditur, sacrilego schismate separatos esse, et corpori Christi, quod est ecclesia toto orbe diffusa, & reba ptisando, & blasphemando, & quantũ potestis oppugnando aduersari sancta et canonica scriptura con-

**Canonica
scriptura.**

uincit, uos impij atq; sacrilegi, illi autem qui uos pro tanto scelere tam leuiter damnorum admonitionibus uel locorum, uel honorũ, uel pecuniæ priuatione deterrandos coërcendosq; decernũt, ut cogitantes quare

ista

ista patiamini, sacrilegium uestrum cognitum fugiatis
 & ab aeterna damnatione liberemini, & rectores di-
 ligentissimi & cultores pijsimi deputantur. Hacten-
 nus August. Illud quoque uidebatur annotandum & λ-
 λογιον εις κοινον & composita esse uocem et de uer-
 bo ad uerbum significare alienarum rerum inspecto-
 rem. Eras. in Paraph. exposuit curiosum eorum quae
 nihil ad nos pertineant. Cuiusmodi sunt seditiosi, ma-
 larum artium inuectores, ueteratores, rapaces, & si
 quid aliud est huius generis. Certè in uoce κακοποι-
 ος omnes generis facinorosos intellexit, quos iure
 diuino & humano supplicijs afficere licet. Qui enim
 docent alienum à scripturis & uoluntate dei esse ho-
 mines noxios caedere, latronum sicariorum & praedo-
 num patroni sunt, indigni quibus respondeatur plu-
 ribus. Satis clara sunt, & haec Petri & apostoli Pauli
 uerba ad Roma. 13.

August. de
 ciuitate
 dei lib. 1.
 cap. 21.

Tempus enim adest, ut incipiat iudis-
 cium à domo Dei. Quod si primū inci-
 pit à nobis, quis erit finis eorum qui nō
 credunt Dei euangelio? Et si iustus uix
 saluus efficitur, impius & peccator ubi
 apparebit?

Iam consolatur afflictos à comparatis ducens argu-
 menta, simul & ingenium Dei describens, qui omnium
 hominum peccata uisitans in primis tamen populum

Pij ac ima-
 pij affli-
 guntur ius-
 xta.

COMMENT. IN I. EPIST.

suum affligit. Sic enim legimus apud Ieremiam in 25.
 Quod si reuerint Gentes bibere calicē, dices ad eos,
 Hæc dicit dominus exercituum, Omnino bibetis. Quo-
 niam ecce ego incipio affligere ciuitatem quæ uoca-
 tur nomine meo, & uos impunes dimitterem? Non fa-
 ciam, non eritis immunes. Ad hunc ergo locum allu-
 dens Petrus per collationem, Quemadmodum olim,
 ait, Deus Hierosolymitas & populum suum sanctum
 primo affixit, deinde uero reliquas Gentes funditus
 excidit: ita hoc quoq; nostro tempore, quod antiquis
 respondet, fit, ut fidelis ecclesia affligatur primum,
 deinde uero & impij puniantur. Atque istis simul &
 pios consolatus est, ne de uindicta dei in impios exer-
 cenda, aut de fœlicitate impiorum, infœlicitate uero
 & oppresse piorum sint solliciti. Quod autē Deus
 impios aliquando perditurus sit probat à comparatis.
 Si tantis malis affliguntur uiri boni, quid futurum cre-
 dimus hominibus impijs, hoc est dei osoribus & re-
 sponsatoribus, qui ut Deum contemnunt ita euangeli-
 um dei blasphemijs incessunt? Si inquā per uaria tor-
 menta, per famem, exilia et diras proscriptiones mise-
 re excarnificantur amici dei & euangelij eius officio-
 sissimi professores, quæ pœna putas illos manet qui
 uoluptatibus dediti, saginata carne omnem temperan-
 tiam irrident, & sanctos dei homines suggillant, pro-
 dunt, adeoq; & interimunt? Addit & aliud eiusdem
 generis

generis ex Prouerbij testimonium, quod extat in cap.
 11. En iustus in terra retributionem accipit, etiã certẽ
 impius & peccator. Petrus sensum magis retulit, Si iu-
 stus uix (id est tanta difficultate & tantis exercitatus
 malis) saluus efficitur, impius & peccator ubi cõpare
 bit? Id est, quid obsecro is qui aliã omnium scelerum im-
 munditia foetet posthac sperare possit? His adde 51.
 cap. Isaiã, & probe expende singula. Nã grauiã sunt
 hæc & imis recondenda sensibus.

Proinde qui affliguntur, iuxta uolun-
 tatem dei, tanquam apud fidelem con-
 ditorem, deponant animas suas benefa-
 ciendo.

Illatio est ad superiorem de Patientia Christiano-
 rum disputationem. Colligit enim rem omnem in bre-
 uem summam, & ait, Proinde qui non ob scelera sed
 iuxta uoluntatem dei, id est propter nomen dei sanctũ
 affligimini, omnem oro uindictam tradite iudici æter-
 no, uero, sancto, iusto et incorrupto, interim ipsi bene-
 factis etiam hostes superare contendite, euentum uero
 rerum omnium diuinã prouidentie ac bonitati com-
 mittite, in primis uero animas uestras ei Deo concre-
 dite, qui quæ condidit nimirũ ut bonus conditor & pa-
 ter clemētissimus perire nõ finit, maxime cũ ipsius no-
 mine effundamus atq; efflemus animas nostras. Chri-
 stus enim in euangelio, Si quis uult post me uenire ab-

Math. 10.
 Ioan. 12.

K 3

neget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me: Qui enim uoluerit animam suam seruare perdet eam: rursus, qui perdiderit animam suam me causa, inueniet eam. D. Aurelius Augustinus plurima ad hunc locum pertinentia disputat in lib. de ciuitate dei cap. 8. & 9. differens de commodis & incommodis quae bonis & malis communia sunt, item de causis correctionum quibus simul & boni et mali flagellantur. In 30. cap. eiusdem libri 1. et 20. cap. 2. lib. copiosissimis exponit quam pudendis prosperitatibus uelint affluere, qui de Christianis paulo durioribus conueruntur temporibus. Tractauit idem argumentum & D. Cecilius Cyprianus in Apologia aduersum Demetrianum, & in sermone de Patientia, è quibus petat lector, quod in hisce nostris desiderarit. Inueniet in ijs plurima quae mirum in modum nostris quadrabunt temporibus, quibus plerique ex fortuna et infortunio metiuntur omnia, adeo ut religionem Christi ueram hoc potissimum nomine execrentur, ac falsam credant, quod eius cultores affligantur et improspere semper fortuna utantur. Nihil enim nunc de ijs dicam qui euangelio acceptum ferunt, quicquid bellorum, turbarum, morborum & miseriarum calamitatumque miseros inuasit mortales. Non uident isti peccatis nostris maiora deberi. Experientur ergo propediem quod mature satis moniti poenitentia sancta propellere noluerunt.

Pre